

บทที่ 4

การเลิกห้างหุ้นส่วน

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน ซึ่งปกติตามกฎหมายกำหนดให้ห้างหุ้นส่วนต้องเลิกกิจการไป แต่ในหลักการบัญชีให้ความสำคัญกับเนื้อหามากกว่ารูปแบบทางกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจากห้างหุ้นส่วนยังคงดำเนินงานในรูปห้างหุ้นส่วนใหม่ ในบทนี้จะกล่าวถึงการเลิกห้างหุ้นส่วนอย่างถาวร ซึ่งต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยต้องตกลงกันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน เพื่อเลิกกิจการห้างหุ้นส่วน กำหนดวันเลิกห้างแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี ผู้สอบบัญชี ค่าจ้างให้ผู้สอบบัญชี และต้องยื่นขอจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนภายใน 14 วัน นับแต่วันเลิกห้างหุ้นส่วนนั้น ทั้งนี้เมื่อห้างหุ้นส่วนหยุดดำเนินงานและมีการชำระบัญชีให้ห้างหุ้นส่วนนำสินทรัพย์ที่ไม่ใช่เงินสดออกจำหน่าย เมื่อได้เงินสดมาแล้วให้นำไปจ่ายชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกแล้วนำเงินสดที่เหลือมาจ่ายชำระคืนทุนให้ผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นลำดับสุดท้าย

การเลิกห้างหุ้นส่วน

การเลิกห้างหุ้นส่วน (dissolution of partnership) เป็นการเลิกประกอบกิจการค้าโดยสิ้นเชิง ดังนั้น สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนทั้งหมดจะต้องนำออกจำหน่ายและจ่ายชำระหนี้สินของห้างหุ้นส่วน และหากมีเงินสดคงเหลือจึงจะนำไปจ่ายคืนทุนแก่ผู้เป็นหุ้นส่วน โดยต้องจัดทำรายงานการชำระบัญชีจนกว่าจะแล้วเสร็จ เมื่อการชำระบัญชีแล้วเสร็จ ต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติการชำระบัญชีของผู้ชำระบัญชี และผู้ชำระบัญชีจะต้องนำข้อความในที่ประชุมใหญ่ไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันที่ประชุมอนุมัติแล้วเสร็จการชำระบัญชีนั้น ซึ่งการชำระบัญชีจะเสร็จสิ้นต่อเมื่อได้มีการจดทะเบียนแล้วเท่านั้น

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1055 มาตรา 1056 และมาตรา 1057 ได้กล่าวไว้ว่าห้างหุ้นส่วนทุกประเภทอาจจะเลิกกิจการได้ด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้ (สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์, และคนอื่นๆ, 2548, หน้า 336-337)

1. ถ้าสัญญาหุ้นส่วนกำหนดไว้ว่า ถ้าเกิดกรณีใดกรณีหนึ่งขึ้นแล้วจะต้องเลิกหุ้นส่วน เมื่อเกิดกรณีนั้นขึ้นหุ้นส่วนก็ต้องเลิกตามสัญญา

2. ถ้าสัญญาหุ้นส่วนกำหนดระยะเวลาในการดำเนินกิจการไว้เมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา หุ้นส่วนจะต้องเลิกกิจการ

3. ถ้าตั้งหุ้นส่วนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์จะทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียวเมื่อกิจการนั้นสำเร็จแล้วหุ้นส่วนจะต้องเลิกกิจการ

4. ในกรณีที่หุ้นส่วนตั้งขึ้นโดยมิได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินกิจการไว้ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งบอกเลิกเมื่อสิ้นรอบปีในทางบัญชีของหุ้นส่วน โดยบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 เดือนแล้ว หุ้นส่วนจะต้องเลิกกิจการตามคำบอกกล่าวของผู้เป็นหุ้นส่วนนั้น

5. ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งตายหรือล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถหุ้นส่วนจะต้องเลิกกิจการทันที

6. ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งร้องขอเมื่อมีกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ศาลอาจสั่งให้หุ้นส่วนสามัญเลิกกิจการก็ได้

6.1 เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งนอกจากผู้ฟ้องร้องนั้นล่วงละเมิดข้อสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในสัญญาหุ้นส่วนโดยจงใจเลินเล่ออย่างร้ายแรง

6.2 เมื่อการดำเนินกิจการนั้นมีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่หวังจะกลับฟื้นตัวได้อีก

6.3 เมื่อมีเหตุอื่นใด ๆ ที่ทำให้หุ้นส่วนนั้นเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดขอยกเว้นและสาเหตุเฉพาะบางประการเกี่ยวกับการเลิกหุ้นส่วนไว้ดังนี้

1. ในกรณีผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งล่วงละเมิดข้อสาระสำคัญในสัญญาตามข้อ 6.1 หรือประกอบกิจการประเภทเดียวกับหุ้นส่วนเป็นการแข่งขัน ไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือเข้าไปเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการประเภทเดียวกับหุ้นส่วน โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด และผู้เป็นหุ้นส่วนเหล่านั้นยื่นคำร้องต่อศาล ศาลอาจจะสั่งให้กำจัดผู้เป็นหุ้นส่วนผู้เป็นต้นเหตุนั้นออกเสียจากหุ้นส่วนแทนการสั่งให้เลิกหุ้นส่วนก็ได้

2. ในกรณีที่สัญญาหุ้นส่วนกำหนดระยะเวลาในการดำเนินกิจการไว้ เมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนยังคงดำเนินธุรกิจต่อไปตามปกติมิได้มีการชำระบัญชี

หรือชำระเงินกันให้เสร็จสิ้นไปแล้ว ถือว่าผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดได้ตกลงเป็นหุ้นส่วนกันต่อไป โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาเลิกกิจการ

3. ในกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนบอกเลิกห้างหุ้นส่วนตามข้อ 4 หรือเกิดกรณีใดกรณีหนึ่งแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนตามข้อ 5 ถ้าเป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ที่เหลืออยู่รับซื้อส่วนของผู้ที่ออกจากห้างหุ้นส่วนไป ถือว่าห้างหุ้นส่วนนั้นยังคงดำเนินกิจการอยู่ต่อไปโดยไม่ต้องเลิก

4. ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล นอกจากจะต้องเลิกตามข้อกำหนดที่กล่าวข้างต้นแล้วยังต้องเลิกกันเมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นล้มละลาย

5. การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนที่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ห้างหุ้นส่วนไม่จำเป็นต้องเลิกกิจการ เว้นแต่จะได้อำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาหุ้นส่วน

5.1 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนที่จำกัดความรับผิดชอบ ทายาทของผู้นั้นยอมเข้าเป็นหุ้นส่วนแทน ผู้ที่ตายเว้นแต่จะได้อำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาหุ้นส่วน

5.2 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนที่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลาย ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นจะต้องนำออกขายเป็นสินทรัพย์ในกองล้มละลาย

6. การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนที่ไม่จำกัดความรับผิดชอบ ถ้าทายาทของผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นมีความประสงค์จะเข้าเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตายและผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ๆ ยินยอม ถือว่าห้างหุ้นส่วนนั้นยังไม่เลิกกิจการ

สัญญาเลิกห้างหุ้นส่วน

การเลิกห้างหุ้นส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องทำสัญญาเลิกห้างหุ้นส่วนไว้เป็นหลักฐานโดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน โดยมีสาระสำคัญในสัญญาการเลิกห้างหุ้นส่วน ดังนี้ (พัชรินทร์ ไตรรัตน์รุ่งเรือง, 2547, หน้า 6-3)

1. ชื่อของห้างหุ้นส่วนที่จะเลิก
2. สถานที่และวันที่ทำสัญญาฉบับนั้น
3. รายชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนที่เข้าร่วมทำสัญญา
4. ข้อตกลงแสดงความตกลงให้เลิกห้างหุ้นส่วน
5. วัน เดือน ปี ที่ได้ตกลงให้ห้างหุ้นส่วนนี้เลิก
6. ชื่อผู้สอบบัญชีและค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชี
7. ชื่อผู้ชำระบัญชีและค่าตอบแทนของผู้ชำระบัญชี

8. ข้อตกลงให้สัญญาที่ทำขึ้นมีผลใช้บังคับในวันที่ทำสัญญา
9. รายชื่อและลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนที่เข้าร่วมทำสัญญา
10. รายชื่อและลายมือชื่อของพยานที่รับรองลายมือชื่อของบุคคลตามข้อ 9

การจดทะเบียนเลิกและชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

การจดทะเบียนเลิกและชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน แยกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2548)

1. ขั้นตอนการเลิกและการขอจดทะเบียนเลิก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การเลิกห้างหุ้นส่วน แบ่งได้ 3 กรณี คือ

1.1.1 เลิกโดยข้อสัญญา มีเหตุให้เลิกกันดังนี้

1.1.1.1 ถ้าสัญญาไว้มีกำหนดกรณีใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน เมื่อมีกรณีนั้น

1.1.1.2 ถ้าสัญญาทำไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น

1.1.1.3 ถ้าสัญญาทำไว้เฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จกาลนั้น

1.1.2 เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งบอกเลิก เมื่อสิ้นรอบปีในทางบัญชีเงินของห้างหุ้นส่วนนั้น โดยต้องบอกกล่าวว่าจะเลิกล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 เดือน

1.1.3 เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบคนใดคนหนึ่งตาย หรือล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ

1.1.4 หุ้นส่วนล้มละลาย

ในการดำเนินการตามข้อ 1.1 จะต้องมีการแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี เพื่อชำระสะสางงานของห้างหุ้นส่วน โดยให้หุ้นส่วนผู้จัดการเป็นผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วน

1.2 ยื่นขอจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนต่อนายทะเบียน เอกสารที่ใช้ในการจดทะเบียนเลิก ประกอบด้วย

1.2.1 คำขอ แบบ ลข.1

1.2.2 รายการจดทะเบียน แบบ ลข.2

1.2.3 เอกสารประกอบ

1.2.3.1 คำสั่งศาลให้เลิกห้างหุ้นส่วน (ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เลิก)

1.2.3.2 สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ชำระบัญชี ที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน

1.2.3.3 สำเนาบัตรนายความ หรือหลักฐานการเป็นสมาชิกนิติบุคคลของผู้รับรองลายมือชื่อ (ถ้ามี)

1.2.3.4 หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)

1.3 ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ 2 ครั้งอย่างน้อย

1.4 ส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังเจ้าหนี้ (ถ้ามี)

ขั้นตอนตามข้อ 1.2 – 1.4 นี้ ผู้ชำระบัญชีต้องดำเนินการภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ตกลงเลิกห้างหุ้นส่วน

2. ขั้นตอนการชำระบัญชีและการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี

หลังจากผู้ชำระบัญชีดำเนินการเลิกห้างตาม ข้อ 1 เรียบร้อยแล้ว หน้าที่ที่ผู้ชำระบัญชีต้องปฏิบัติต่อไปมีดังนี้

2.1 จัดทำงบการเงิน ณ วันเลิกห้างหุ้นส่วน (วันที่ตกลงให้เลิก) และให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรอง

2.2 ชำระเสสางทรัพย์สินหรือหนี้สินของห้างหุ้นส่วน

2.3 จัดทำรายงานการชำระบัญชี และนำไปยื่นต่อนายทะเบียนทุกระยะ 3 เดือนจนกว่าจะชำระบัญชีเสร็จสิ้น

2.4 เมื่อชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ให้จัดประชุมผู้เป็นหุ้นส่วนเพื่อพิจารณาอนุมัติงบการเงินและการชำระบัญชานั้น

2.5 ยื่นขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีต่อนายทะเบียน ซึ่งต้องดำเนินการภายใน 14 วัน นับแต่วันประชุมตามข้อ 4

เอกสารที่ใช้ในการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี ประกอบด้วย

1. คำขอ แบบ ลข.1

2. รายการจดทะเบียน แบบ ลข.5

3. เอกสารประกอบรายการ

3.1 แบบ ลข.3

3.2 แบบ ลข.6

4. เอกสารประกอบ

4.1 งบการเงิน ณ วันเลิกห้าง (วันที่ตกลงเลิกห้าง)

4.2 บัญชีรายละเอียดสินทรัพย์ และหนี้สิน

4.3 แบบรับรองการตรวจสอบบัญชีของกรมสรรพากร

4.4 สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ชำระบัญชี ที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน

4.5 สำเนาบัตรนายความ หรือหลักฐานการเป็นสมาชิกนิติบุคคลสภาของผู้รับรองลายมือชื่อ (ถ้ามี)

4.6 หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)

สถานที่จดทะเบียน

1. สำนักงานแห่งใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถยื่นจดทะเบียนได้ที่ สำนักงานบริการจดทะเบียนธุรกิจ 1-7 และส่วนจดทะเบียนธุรกิจกลาง ชั้น 10 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ถนนนนทบุรี 1 จังหวัดนนทบุรี หรือทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ www.dbd.go.th

2. สำนักงานแห่งใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตภูมิภาค สามารถยื่นจดทะเบียนได้ที่ สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดนั้น ๆ ยกเว้นจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ สามารถขอจดทะเบียนได้ทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ www.dbd.go.th ได้อีกทางหนึ่งด้วย

อัตราค่าธรรมเนียม

1. ค่าธรรมเนียมเลิกห้างหุ้นส่วน	200 บาท
2. หนังสือรับรอง ฉบับละ	60 บาท

อำนาจและหน้าที่ของผู้ชำระบัญชี

ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังต่อไปนี้ (চারী হিরীড়সমী, 2548, หน้า462)

1. แยกต่าง ว่าต่างในนามของห้างหุ้นส่วนในอรรถคดีพิพาทอันเป็นความแพ่งหรืออาญาและทำประนีประนอมยอมความ

2. ดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนเพื่อการชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี เช่น ติดตามเรียกร้องเอาสินทรัพย์คืนมาจากผู้ไม่มีสิทธิที่จะยึดเอาไว้ เรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ เป็นต้น

3. ขายสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน

4. ชำระค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายซึ่งต้องเสียโดยควรในการชำระบัญชี เช่น ค่าสอบบัญชี ค่าชำระบัญชี ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ค่าธรรมเนียมในการโอนสินทรัพย์ก่อนชำระหนี้รายอื่น ๆ เป็นต้น

5. ถ้าเจ้าหน้าที่คนใดมิได้ทวงถามให้ใช้หนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินเท่าจำนวนหนี้นั้นต่อสำนักงานวางทรัพย์
6. ถ้าขายสินทรัพย์ได้ไม่พอชำระหนี้สินแม้จะเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนส่งใช้เงินที่ยังค้างชำระแก่ห้างหุ้นส่วนก็ยังไม่พอ ผู้ชำระบัญชีจะต้องร้องขอต่อศาลทันทีเพื่อให้ออกคำสั่งว่าห้างหุ้นส่วนล้มละลาย
7. ต้องทำรายงานการชำระบัญชียื่นต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัททุกกรอบระยะเวลา 3 เดือน ว่าได้จัดการชำระบัญชีไปอย่างไรบ้างเพื่อแสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้นโดยเปิดเผยรายงานนั้นแก่ผู้เป็นส่วนและเจ้าหน้าที่ทั้งหลายให้ตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม
8. ถ้าการชำระบัญชีไม่เสร็จสิ้นภายใน 1 ปี ผู้ชำระบัญชีต้องเรียกประชุมผู้เป็นหุ้นส่วนในวันสิ้นปีทุกปีนับแต่เริ่มทำการชำระบัญชี และต้องทำรายงานยื่นต่อที่ประชุมว่าได้จัดการชำระบัญชีไปแล้วเพียงใดโดยละเอียด
9. ถ้าผู้ชำระบัญชีได้จัดการชำระหนี้และค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีแล้วมีเงินเหลือเท่าใดก็ต้องแจกจ่ายให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนตามสิทธิของแต่ละคน
10. เมื่อการชำระบัญชีเสร็จสิ้น ผู้ชำระบัญชีต้องเรียกประชุมผู้เป็นหุ้นส่วนเพื่อเสนอรายงานการชำระบัญชีแสดงว่าการชำระบัญชีนั้นได้ดำเนินไปอย่างไร และได้จัดการสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนไปประการใด เมื่อที่ประชุมได้อนุมัติรายงานนั้นแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องยื่นคำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทภายใน 14 วัน นับแต่วันประชุมเสร็จการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีจะต้องส่งมอบบรรดาสมุดและบัญชีรวมทั้งเอกสารทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนไว้แก่นายทะเบียน ซึ่งจะเป็นผู้เก็บรักษาสมุดและบัญชีรวมทั้งเอกสารเหล่านั้นไว้ 10 ปี นับแต่วันสิ้นสุดการชำระบัญชี ผู้มีส่วนได้เสียจะขอตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใด ๆ

การชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วน

การชำระบัญชีให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดจัดทำด้วยกัน หรือให้บุคคลอื่นซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่งตั้งขึ้น เรียกว่า ผู้ชำระบัญชี เป็นผู้จัดทำ ซึ่งการแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีให้ถือคะแนนเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วน ในการชำระบัญชีผู้ชำระบัญชีต้องจัดทำรายละเอียดในการขายสินทรัพย์ จ่ายชำระหนี้สิน และจ่ายคืนทุนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนบางคนมีทุนไม่เพียงพอที่จะรับผลขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ จะต้องคืนเงินให้แก่ห้างหุ้นส่วน โดยผู้ชำระ

บัญชีต้องแสดงการคำนวณจำนวนเงินที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องจ่ายเพิ่มประกอบในงบชำระบัญชีด้วย ในกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนลงทุนด้วยแรงงานจะขอคืนทุนเมื่อเลิกห้างหุ้นส่วนไม่ได้ยกเว้นแต่จะได้มีการตกลงไว้ในสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ทั้งนี้หากมิได้ระบุไว้จะได้รับเฉพาะส่วนแบ่งกำไรจากการชำระบัญชี และในกรณีที่มีส่วนขาดทุนจากการชำระบัญชีจะต้องนำเงินสดมาชดเชยให้ห้างหุ้นส่วน ทั้งนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1062 ให้ทำการชำระบัญชีโดยทำตามลำดับดังนี้ (สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์, และคนอื่น ๆ, 2548, หน้า 339)

1. ให้ชำระหนี้ทั้งหลายซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอก
2. ให้ชดเชยเงินทดรองและค่าใช้จ่ายซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกของตนไปเพื่อจัดการค้าของห้าง
3. ให้คืนทุนทรัพย์ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงเป็นหุ้น

ถ้ายังมีทรัพย์เหลืออยู่อีกเท่าไร ก็ให้เฉลี่ยแจกเป็นกำไรในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน แต่ถ้าสินทรัพย์ที่เหลืออยู่ไม่พอจะคืนทุนแก่หุ้นส่วน ส่วนที่ขาดให้ถือเป็นผลขาดทุนนำมาเฉลี่ยให้ผู้เป็นหุ้นส่วน

สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้

ห้างหุ้นส่วนมีหนี้สินเกิดขึ้นทั้งจากภายใน และภายนอก โดยหนี้ภายใน ได้แก่ หนี้ที่เกิดจากห้างหุ้นส่วน ได้ให้ผู้เป็นหุ้นส่วนจ่ายค่าใช้จ่าย หรือเงินทดรองจ่ายเพื่อทางการค้าแทนห้างหุ้นส่วน หรือห้างหุ้นส่วน ได้กู้เงินจากผู้เป็นหุ้นส่วน ส่วนหนี้ภายนอก ได้แก่ หนี้ที่เกิดจากบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่ผู้เป็นหุ้นส่วน เช่น เจ้าหนี้ ตัวเงินจ่าย เป็นต้น ซึ่งสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่เกิดจากหนี้ภายนอกจะมีสิทธิได้รับการชำระก่อนเจ้าหนี้ภายใน ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนมีสินทรัพย์ไม่พอที่จะจ่ายชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ภายนอก เจ้าหนี้ภายนอกมีสิทธิเรียกร้องจากสินทรัพย์ส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ หลังจากนั้นถ้ามีสินทรัพย์เหลือจึงจ่ายชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ภายใน

ในกรณีเจ้าหนี้ภายในหรือผู้เป็นหุ้นส่วนมีหนี้สินส่วนตัว หรือล้มละลาย เจ้าหนี้ส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนจะมีสิทธิเรียกร้องจากสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนเฉพาะส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วนเท่านั้น

ในทางกลับกันถ้าเจ้าหนี้ภายในหรือผู้เป็นหุ้นส่วนมีทุนติดลบหรือมียอดคงเหลือบัญชีทุนด้านเดบิตห้างหุ้นส่วนมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้เป็นหุ้นส่วนนำสินทรัพย์ส่วนตัวมาชำระหนี้ได้ แต่หากผู้เป็นหุ้นส่วนมีทุนติดลบ หรือมียอดคงเหลือบัญชีทุนด้านเดบิตและมีหนี้สินส่วนตัว

ตัวไม่สามารถชำระหนี้ได้ ทั้งเจ้าหนี้ส่วนตัวและห้างหุ้นส่วนมีสิทธิเรียกร้องเท่ากันในสินทรัพย์ส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วน ดังนั้นสิทธิเรียกร้องในสินทรัพย์จะถูกเฉลี่ยแบ่งไปตามอัตราส่วนแห่งหนี้ และหากเฉลี่ยแล้วผู้เป็นหุ้นส่วนยังไม่สามารถชดใช้ส่วนขาดในบัญชีทุนที่มีในห้างหุ้นส่วนได้ ให้ห้างหุ้นส่วนเฉลี่ยผลขาดทุนนั้นให้ผู้เป็นหุ้นส่วนที่เหลืออยู่ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการชำระบัญชี

เมื่อห้างหุ้นส่วนจะดำเนินการชำระบัญชี ต้องทำการปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายเพื่อคำนวณหากำไรขาดทุนตั้งแต่วันต้นปีจนถึงวันเลิกห้างหุ้นส่วนและแบ่งไปให้ผู้เป็นหุ้นส่วนตามอัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน แล้วจึงดำเนินการชำระบัญชีดังนี้

1. จำหน่ายสินทรัพย์ทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนเป็นเงินสด ถ้าราคาของสินทรัพย์ที่จำหน่ายได้ไม่เท่ากับราคาตามบัญชี ผลต่างที่เกิดขึ้นถือเป็นผลกำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ และแบ่งไปยังบัญชีทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนตามอัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน

2. จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี

3. จ่ายชำระหนี้สินของห้างหุ้นส่วนซึ่งต้องชำระหนี้ภายนอกก่อนแล้วจึงชำระหนี้ภายใน ตามลำดับดังนี้

3.1 จ่ายชำระหนี้ภายนอกแก่เจ้าหนี้จนกว่าจะหมด

3.2 จ่ายชำระหนี้ภายในหรือเงินกู้ของผู้เป็นหุ้นส่วน รวมทั้งค่าใช้จ่าย และเงินทรรongจ่ายไปก่อนในทางการค้าของห้างหุ้นส่วน

4. จ่ายเงินสดคืนทุนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนตามยอดคงเหลือในบัญชีทุนของหุ้นส่วนแต่ละคน

ในการชำระบัญชีผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ต้องจัดทำบชำระบัญชี (statement of partnership liquidation) เพื่อแสดงรายละเอียดของการจำหน่ายสินทรัพย์และชำระหนี้

วิธีการชำระบัญชีและการจ่ายคืนทุน

วิธีการชำระบัญชีและการจ่ายคืนทุน มีวิธีปฏิบัติได้ 2 วิธี ดังนี้

1. การชำระบัญชีและจ่ายคืนทุนครั้งเดียวภายหลังจากสินทรัพย์ทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนได้ถูกจำหน่ายแล้ว (liquidation of a partnership after complete realization of assets) เมื่อห้างหุ้นส่วนขายสินทรัพย์ได้ทั้งหมดในคราวเดียวกันก็จะทำการจ่ายชำระหนี้ และจ่ายคืนทุน ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 บัญชีของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนมีเพียงพอที่จะรับผลขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนไม่ต้องนำสินทรัพย์ส่วนตัวมาช่วยชำระผลขาดทุนนั้นสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.1.1 การจำหน่ายสินทรัพย์ออกไปแล้วเกิดกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์

ตัวอย่างที่ 4.1 ต่อไปนี้เป็นงบดุลของห้างหุ้นส่วนอีมอวอฮ้วน

ห้างหุ้นส่วนอีมอวอฮ้วน

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน					
สินทรัพย์หมุนเวียน		หนี้สินหมุนเวียน					
เงินสด	40,000	-	เจ้าหนี้	40,000			
ลูกหนี้	20,000	-	ตัวเงินจ่าย	20,000	60,000	-	
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	4,000	16,000	-	เงินกู้ - อีม	60,000	-	
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน					
ที่ดิน	190,000	-	ทุน - อีม	120,000			
อาคาร	160,000	-	ทุน - อวบ	100,000			
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	6,000	154,000	-	ทุน - อ้วน	60,000	280,000	-
รวมสินทรัพย์	400,000	-	รวมหนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	400,000	-		

ผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงแบ่งกำไรขาดทุนกันในอัตราส่วน 40% 30% และ 30% ตามลำดับ ต่อมาได้เลิกกิจการโดยขายสินทรัพย์ทั้งหมดในคราวเดียวได้เงิน 400,000 บาท มีค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการจำนวน 10,000 บาท ให้แสดงงบชำระบัญชีในการเลิกห้างหุ้นส่วนและบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป

ห้างหุ้นส่วน อีมอวอฮวน

งบชำระบัญชี

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	สินทรัพย์		หนี้สิน		ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	เงินสด	อื่น ๆ	หนี้สิน	เงินผู้-อีม	ทุน- อีม	ทุน-อวบ	ทุน- ฮวน
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน					40%	30%	30%
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	40,000	360,000	60,000	60,000	120,000	100,000	60,000
ขายสินทรัพย์และแบ่งผลกำไร	400,000	(360,000)	-	-	16,000	12,000	12,000
	440,000		60,000	60,000	136,000	112,000	72,000
จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	(10,000)		-	-	(4,000)	(3,000)	(3,000)
	430,000		60,000	60,000	132,000	109,000	69,000
จ่ายชำระหนี้สิน(หนี้ภายนอก)	(60,000)		(60,000)	-	-	-	-
	370,000			60,000	132,000	109,000	69,000
จ่ายชำระหนี้สิน(หนี้ภายใน)	(60,000)			(60,000)	-	-	-
	310,000				132,000	109,000	69,000
จ่ายคืนทุน	(310,000)				(132,000)	(109,000)	(69,000)

หมายเหตุ : จากงบชำระบัญชีและงบย่อยประกอบที่แสดงไว้ในเรื่องการเลิกห้างหุ้นส่วนนี้ จำนวนที่อยู่ใน ( ) ถือเป็นตัวหัก

การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต
25x2	เงินสด		400,000 -	
ธ.ค. 31	ค่าเพื่อหนี้สงฆ์จะสุญญ		4,000 -	
	ค่าเสื่อมราคาสะสม - อาคาร		6,000 -	
	ลูกหนี้			20,000 -
	อาคาร			160,000 -
	ที่ดิน			190,000 -
	ทุน - อิ่ม			16,000 -
	ทุน - อวบ			12,000 -
	ทุน - อ้วน			12,000 -
	ขายสินทรัพย์ทั้งหมดได้กำไร			
	ทุน - อิ่ม		4,000 -	
	ทุน - อวบ		3,000 -	
	ทุน - อ้วน		3,000 -	
	เงินสด			10,000 -
	จ่ายค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการ			
	เจ้าหนี้		40,000 -	
	ตัวเงินจ่าย		20,000 -	
	เงินสด			60,000 -
	จ่ายชำระหนี้ภายนอก			
	เงินกู้ - อิ่ม		60,000 -	
	เงินสด			60,000 -
	จ่ายชำระหนี้ภายใน			

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต		
25x2	ธ.ค. 31	ทุน - อื่น		132,000	-			
		ทุน - อวบ		109,000	-			
		ทุน - อ้วน		69,000	-			
		เงินสด					310,000	-
		จ่ายเงินสดคืนทุนแก่ผู้เป็นหุ้นส่วน						

1.1.2 การจำหน่ายสินทรัพย์ออกไปแล้วเกิดขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์
ผลขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ไม่ทำให้บัญชีทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนติดลบ หรือมียอด
คงเหลือด้านเดบิต

ตัวอย่างที่ 4.2 จากตัวอย่างที่ 4.1 สมมติว่ากิจการขายสินทรัพย์ทั้งหมดในคราวเดียวได้เงิน
300,000 บาท ให้แสดงงบชำระบัญชีในการเลิกห้างหุ้นส่วนและบันทึกรายการในสมุดรายวัน
ทั่วไป

ห้างหุ้นส่วน อีมอวอ้วน

งบชำระบัญชี

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	สินทรัพย์		หนี้สิน		ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	เงินสด	อื่นๆ	หนี้สิน	เงินกู้-อีม	ทุน-อีม	ทุน-อวบ	ทุน-อ้วน
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน					40%	30%	30%
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	40,000	360,000	60,000	60,000	120,000	100,000	60,000
ขายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	300,000	(360,000)	-	-	(24,000)	(18,000)	(18,000)
	340,000		60,000	60,000	96,000	82,000	42,000
จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	(10,000)		-	-	(4,000)	(3,000)	(3,000)
	330,000		60,000	60,000	92,000	79,000	39,000
จ่ายชำระหนี้สิน(หนี้ภายนอก)	(60,000)		(60,000)	-	-	-	-
	270,000			60,000	92,000	79,000	39,000
จ่ายชำระหนี้สิน(หนี้ภายใน)	(60,000)			(60,000)	-	-	-
	210,000				92,000	79,000	39,000
จ่ายคืนทุน	(210,000)				(92,000)	(79,000)	(39,000)

การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต	เครดิต
25x2 ช.ค. 31	เงินสด		300,000 -	
	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ		4,000 -	
	ค่าเสื่อมราคาสะสม - อาคาร		6,000 -	
	ทุน - อื่น		24,000 -	
	ทุน - อวบ		18,000 -	
	ทุน - อ้วน		18,000 -	
	ลูกหนี้			20,000 -
	อาคาร			160,000 -
	ที่ดิน			190,000 -
	ขายสินทรัพย์ทั้งหมดขาดทุน			
	ทุน - อื่น		4,000 -	
	ทุน - อวบ		3,000 -	
	ทุน - อ้วน		3,000 -	
	เงินสด			10,000 -
	จ่ายค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการ			
	เจ้าหนี้		40,000 -	
	ตัวเงินจ่าย		20,000 -	
เงินสด			60,000 -	
จ่ายชำระหนี้ภายนอก				
เงินกู้ - อื่น		60,000 -		
เงินสด			60,000 -	
จ่ายชำระหนี้ภายใน				

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต
25x2	ช.ค. 31	ทุน - อุ่ม		92,000 -	
		ทุน - อวบ		79,000 -	
		ทุน - อ้วน		39,000 -	
		เงินสด			210,000 -
		จ่ายเงินสดคืนทุนแก่ผู้เป็นหุ้นส่วน			

1.2 บัญชีของหุ้นส่วนบางคนมีไม่พอรับผลขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ให้ปฏิบัติ ดังนี้

1.2.1 หุ้นส่วนที่มีทุนติดลบแต่มีบัญชีเงินกู้เพียงพอชดเชย หุ้นส่วนมีทุนติดลบและมีเงินให้ห้างหุ้นส่วนกู้เพียงพอที่จะชดเชยทุนติดลบได้ ดังนั้นจึงให้โอนทุนที่ติดลบมาหักจากบัญชีเงินกู้ก่อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4.3 ต่อไปนี้เป็นงบดุลของห้างหุ้นส่วนสามหุ้น

ห้างหุ้นส่วนสามหุ้น

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	
เงินสด	10,000 -	หนี้สิน	
สินทรัพย์อื่น	360,000 -	เจ้าหนี้	150,000 -
		เงินกู้ - อุ่ม	6,000 -
		ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	
		ทุน - อุ่ม	92,000
		ทุน - อุ่น	72,000
		ทุน - อ้วน	50,000
รวมสินทรัพย์	370,000 -	รวมหนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	370,000 -

ผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงแบ่งกำไรขาดทุนกันในอัตราส่วน 5 : 3 : 2 ตามลำดับ ต่อมาได้เลิกกิจการโดยขายสินทรัพย์ทั้งหมดในคราวเดียวได้เงิน 180,000 บาท มีค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการจำนวน 10,000 บาท ให้แสดงงบชำระบัญชีในการเลิกห้างหุ้นส่วนและบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป

ห้างหุ้นส่วนสามหุ้น
งบชำระบัญชี
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	สินทรัพย์		หนี้สิน		ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	เงินสด	อื่น ๆ	หนี้สิน	เงินกู้-อุม	ทุน- อุม	ทุน- อุ่น	ทุน- อื่น
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน					5/10	3/10	2/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	10,000	360,000	150,000	6,000	92,000	72,000	50,000
ขายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	180,000	(360,000)	-	-	(90,000)	(54,000)	(36,000)
	190,000		150,000	6,000	2,000	18,000	14,000
จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	(10,000)		-	-	(5,000)	(3,000)	(2,000)
	180,000		150,000	6,000	(3,000)	15,000	12,000
จ่ายชำระหนี้สิน(หนี้ภายนอก)	(150,000)		(150,000)	-	-	-	-
ยอดคงเหลือ	30,000			6,000	(3,000)	15,000	12,000
โอนเงินกู้ - อุมไปชดเชยทุน - อุม	-			(3,000)	3,000	-	-
	30,000			3,000		15,000	12,000
จ่ายชำระเงินกู้ - อุม	(3,000)			(3,000)		-	-
	27,000					15,000	12,000
จ่ายคืนทุน	(27,000)					(15,000)	(12,000)

การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต
25x2 ธ.ค. 31	เงินสด		180,000 -	
	ทุน - อุ่ม		90,000 -	
	ทุน - อุ่น		54,000 -	
	ทุน - อ้น		36,000 -	
	สินทรัพย์			360,000 -
	ขายสินทรัพย์ทั้งหมดขาดทุน			
	ทุน - อุ่ม		5,000 -	
	ทุน - อุ่น		3,000 -	
	ทุน - อ้น		2,000 -	
	เงินสด			10,000 -
	จ่ายค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการ			
	เจ้าหนี้		150,000 -	
	เงินสด			150,000 -
	จ่ายชำระหนี้ภายนอก			
เงินกู้ - อุ่ม		3,000 -		
ทุน - อุ่ม			3,000 -	
โอนเงินกู้ - อุ่ม ไปชดเชย ทุน - อุ่มที่ติดลบ				
เงินกู้ - อุ่ม		3,000 -		
เงินสด			3,000 -	
จ่ายชำระหนี้ภายใน				
ทุน - อุ่น		15,000 -		
ทุน - อ้น		12,000 -		
เงินสด			27,000 -	
จ่ายเงินสดคืนทุนแก่ผู้เป็นหุ้นส่วน				

1.2.2 หุ้นส่วนที่มีทุนติดลบมากกว่าบัญชีเงินกู้ แต่หุ้นส่วนสามารถนำเงินสดมาชำระส่วนขาดได้หมด ในกรณีนี้ให้โอนทุนที่ติดลบมาหักจากบัญชีเงินกู้ก่อนที่เหลือให้นำเงินสดมาชำระส่วนที่ขาด

ตัวอย่างที่ 4.4 จากตัวอย่างที่ 4.3 สมมติให้ขายสินทรัพย์ทั้งหมดได้เงินสด 170,000 บาท และผู้เป็นหุ้นส่วนหากมีทุนติดลบสามารถนำเงินสดส่วนตัวมาชดเชยส่วนขาดได้ ให้แสดงงบชำระบัญชีในการเลิกห้างหุ้นส่วนและบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป

**ห้างหุ้นส่วนสามกลุ่ม
งบชำระบัญชี
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2**

(หน่วย:บาท)

รายการ	สินทรัพย์		หนี้สิน		ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	เงินสด	อื่น ๆ	หนี้สิน	เงินกู้-อุม	ทุน- อุม	ทุน- อุ่น	ทุน- อื่น
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน					5/10	3/10	2/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	10,000	360,000	150,000	6,000	92,000	72,000	50,000
ขายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	170,000	(360,000)	-	-	(95,000)	(57,000)	(38,000)
	180,000		150,000	6,000	(3,000)	15,000	12,000
จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	(10,000)		-	-	(5,000)	(3,000)	(2,000)
	170,000		150,000	6,000	(8,000)	12,000	10,000
จ่ายชำระหนี้สิน(หนี้ภายนอก)	(150,000)		(150,000)	-	-	-	-
ยอดคงเหลือ	20,000			6,000	(8,000)	12,000	10,000
โอนเงินกู้ - อุม ไปชดเชยทุน - อุม	-			(6,000)	6,000	-	-
	20,000				(2,000)	12,000	10,000
ให้อูมนำเงินสดส่วนตัวมาจ่าย	2,000				2,000	-	-
	22,000					12,000	10,000
จ่ายคืนทุน	(22,000)					(12,000)	(10,000)

การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต
25x2 ธ.ค. 31	เงินสด		170,000 -	
	ทุน - อุ่ม		95,000 -	
	ทุน - อุ่น		57,000 -	
	ทุน - อื่น		38,000 -	
	สินทรัพย์			360,000 -
	ขายสินทรัพย์ทั้งหมดขาดทุน			
	ทุน - อุ่ม		5,000 -	
	ทุน - อุ่น		3,000 -	
	ทุน - อื่น		2,000 -	
	เงินสด			10,000 -
	จ่ายค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการ			
	เจ้าหนี้		150,000 -	
	เงินสด			150,000 -
	จ่ายชำระหนี้ภายนอก			
เงินกู้ - อุ่ม		6,000 -		
ทุน - อุ่ม			6,000 -	
โอนเงินกู้ - อุ่ม ไปชดเชยทุน - อุ่มที่ติดลบ				
เงินสด		2,000 -		
ทุน - อุ่ม			2,000 -	
อุ่มนำเงินสดส่วนตัวมาจ่ายชดเชยทุนที่ติดลบ				
ทุน - อุ่น		12,000 -		
ทุน - อื่น		10,000 -		
เงินสด			22,000 -	
จ่ายเงินสดคืนทุนแก่ผู้เป็นหุ้นส่วน				

1.2.3 หุ้นส่วนที่มีทุนติดลบแต่ไม่มีทั้งบัญชีเงินกู้และไม่มีเงินส่วนตัวมาชำระในส่วนที่ขาด กรณีนี้ผู้เป็นหุ้นส่วนตกเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะล้มละลาย ให้โอนส่วนที่ยังขาดอยู่ไปให้หุ้นส่วนคนอื่น โดยแบ่งตามอัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน

ตัวอย่างที่ 4.5 จากตัวอย่างที่ 4.4 สมมติให้ขายสินทรัพย์ทั้งหมดได้เงินสด 170,000 บาท แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่สามารถจ่ายเงินสดชดเชยทุนที่ติดลบได้ ให้แสดงงบชำระบัญชีในการเลิกห้างหุ้นส่วนและบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป

ห้างหุ้นส่วนสามกลุ่ม
งบชำระบัญชี
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	สินทรัพย์		หนี้สิน		ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	เงินสด	อื่น ๆ	หนี้สิน	เงินกู้-อุม	ทุน- อุม	ทุน- อุ่น	ทุน- อื่น
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน					5/10	3/10	2/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	10,000	360,000	150,000	6,000	92,000	72,000	50,000
ขายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	170,000	(360,000)	-	-	(95,000)	(57,000)	(38,000)
	180,000		150,000	6,000	(3,000)	15,000	12,000
จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	(10,000)		-	-	(5,000)	(3,000)	(2,000)
	170,000		150,000	6,000	(8,000)	12,000	10,000
จ่ายชำระหนี้สิน(หนี้ภายนอก)	(150,000)		(150,000)	-	-	-	-
ยอดคงเหลือ	20,000			6,000	(8,000)	12,000	10,000
โอนเงินกู้ - อุม ไปชดเชยทุน - อุม	-			(6,000)	6,000	-	-
	20,000				(2,000)	12,000	10,000
เฉลี่ยทุนติดลบให้หุ้นส่วนที่เหลือ	-				2,000	(1,200)	(800)
	20,000					10,800	9,200
จ่ายคืนทุน	(20,000)					(10,800)	(9,200)

การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต
25x2 ธ.ค. 31	เงินสด		170,000 -	
	ทุน - อุ่ม		95,000 -	
	ทุน - อุ่น		57,000 -	
	ทุน - อ้น		38,000 -	
	สินทรัพย์			360,000 -
	ขายสินทรัพย์ทั้งหมดขาดทุน			
	ทุน - อุ่ม		5,000 -	
	ทุน - อุ่น		3,000 -	
	ทุน - อ้น		2,000 -	
	เงินสด			10,000 -
	จ่ายค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการ			
	เจ้าหนี้		150,000 -	
	เงินสด			150,000 -
	จ่ายชำระหนี้ภายนอก			
เงินกู้ - อุ่ม		6,000 -		
ทุน - อุ่ม			6,000 -	
โอนเงินกู้ - อุ่ม ไปชดเชยทุน - อุ่มที่ติดลบ				
ทุน - อุ่น		1,200 -		
ทุน - อ้น		800 -		
ทุน - อุ่ม			2,000 -	
อุ่มนำเงินสดส่วนตัวมาจ่ายชดเชยทุนที่ติดลบ				
ทุน - อุ่น		10,800 -		
ทุน - อ้น		9,200 -		
เงินสด			20,000 -	
จ่ายเงินสดคืนทุนแก่ผู้เป็นหุ้นส่วน				

2. การชำระบัญชีและจ่ายคืนทุนเป็นงวด ๆ ก่อนสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนจะจำหน่ายได้หมด (liquidation of a partnership by installment) เมื่อห้างหุ้นส่วนต้องจำหน่ายสินทรัพย์หลายครั้ง การจ่ายคืนทุนจะปฏิบัติเช่นเดียวกับการจ่ายคืนทุนครั้งเดียว โดยเมื่อจำหน่ายสินทรัพย์แต่ละครั้งต้องจ่ายชำระหนี้ภายนอกให้หมดก่อน หากมีเงินเหลือจึงสมมติว่าสินทรัพย์ที่เหลืออยู่จำหน่ายไม่ได้ ให้ถือเป็นผลขาดทุนที่จะเฉลี่ยให้กับผู้เป็นหุ้นส่วน โดยแบ่งตามอัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน ทั้งนี้การจ่ายคืนทุนแต่ละครั้งต้องแสดงงบประกอบการจ่ายคืนทุนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนที่มียอดทุนเป็นบวก หรือมียอดบัญชีทุนด้านเครดิต ซึ่งจำแนกได้หลายลักษณะดังนี้

2.1 บัญชีของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนมีเพียงพอที่จะรับผลขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนไม่ต้องนำสินทรัพย์ส่วนตัวมาจ่ายชำระผลขาดทุนนั้น และผู้เป็นหุ้นส่วนไม่มีเงินให้ห้างหุ้นส่วนกู้ (ไม่มีหนี้ภายใน) การทำงานชำระบัญชีในกรณีการจ่ายคืนทุนเป็นงวด ๆ

ตัวอย่างที่ 4.6 ต่อไปนี้เป็นงบดุลของห้างหุ้นส่วนโอบเอืออารี

ห้างหุ้นส่วนโอบเอืออารี

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

สินทรัพย์			หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
เงินสด	10,000	-	หนี้สิน		
สินทรัพย์อื่น	340,000	-	เจ้าหนี้	140,000	-
			ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
			ทุน - โอบ	90,000	
			ทุน - เอือ	70,000	
			ทุน - อารี	50,000	210,000
รวมสินทรัพย์	350,000	-	รวมหนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	350,000	-

ผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงแบ่งกำไรขาดทุนกันในอัตราส่วน 5 : 3 : 2 ต่อมาได้เลิกกิจการมี
ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีและเลิกกิจการ 10,000 บาท โดยขายสินทรัพย์เป็นงวด ๆ ในระหว่าง
ปี 25x2 ดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 มกราคม จำหน่ายสินทรัพย์ราคา 70,000 บาท ได้เงิน 50,000 บาท

ครั้งที่ 2 วันที่ 1 มีนาคม จำหน่ายสินทรัพย์ราคา 50,000 บาท ได้เงิน 40,000 บาท

ครั้งที่ 3 วันที่ 1 กันยายน จำหน่ายสินทรัพย์ราคา 90,000 บาท ได้เงิน 100,000 บาท

ครั้งสุดท้าย วันที่ 1 ธันวาคม จำหน่ายสินทรัพย์ที่เหลือทั้งหมด ได้เงิน 120,000 บาท

ให้แสดงงบชำระบัญชีในการเลิกห้างหุ้นส่วนและบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป

ห้างหุ้นส่วนสามสาย

งบชำระบัญชี

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	สินทรัพย์		หนี้สิน	ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	เงินสด	อื่นๆ	หนี้สิน	ทุน- โอบ	ทุน- เอื้อ	ทุน- อารี
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน				5/10	3/10	2/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	10,000	340,000	140,000	90,000	70,000	50,000
1 ม.ค. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	50,000	(70,000)	-	(10,000)	(6,000)	(4,000)
	60,000	270,000	140,000	80,000	64,000	46,000
จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	(10,000)	-	-	(5,000)	(3,000)	(2,000)
	50,000	270,000	140,000	75,000	61,000	44,000
จ่ายชำระหนี้สิน (หนี้ภายนอก)	(50,000)	-	(50,000)	-	-	-
ยอดคงเหลือ	-	270,000	90,000	75,000	61,000	44,000
1 มี.ค. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	40,000	(50,000)	-	(5,000)	(3,000)	(2,000)
	40,000	220,000	90,000	70,000	58,000	42,000
จ่ายชำระหนี้สิน (หนี้ภายนอก)	(40,000)	-	(40,000)	-	-	-
	-	220,000	50,000	70,000	58,000	42,000
1 ก.ย. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลกำไร	120,000	(90,000)	-	15,000	9,000	6,000
	120,000	130,000	50,000	85,000	67,000	48,000
จ่ายชำระหนี้สิน (หนี้ภายนอก)	(50,000)	-	(50,000)	-	-	-
	70,000	130,000		85,000	67,000	48,000
จ่ายคืนทุน (งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 1)	(70,000)	-		(20,000)	(28,000)	(22,000)
	-	130,000		65,000	39,000	26,000
1 ธ.ค. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	125,000	(130,000)		(2,500)	(1,500)	(1,000)
	125,000			62,500	37,500	25,000
จ่ายคืนทุน	(125,000)			(62,500)	(37,500)	(25,000)

ห้างหุ้นส่วนโอบเอื้ออารี
งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 1
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	ทุน- โอบ	ทุน- เอื้อ	ทุน- อารี
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน	5/10	3/10	2/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	85,000	67,000	48,000
สมมติว่าสินทรัพย์ที่เหลือขายไม่ได้ขาดทุน 130,000 บาท	(65,000)	(39,000)	(26,000)
	20,000	28,000	22,000

การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต	
25x2 ม.ค.	1	เงินสด		50,000	-	
		ทุน - โอบ		10,000	-	
		ทุน - เอื้อ		6,000	-	
		ทุน - อารี		4,000	-	
		สินทรัพย์			70,000	-
		ขายสินทรัพย์ขาดทุน				
		ทุน - โอบ		5,000	-	
		ทุน - เอื้อ		3,000	-	
		ทุน - อารี		2,000	-	
		เงินสด			10,000	-
		จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี				

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x2		เจ้าหนี้		50,000	-		
ม.ค.	1	เงินสด จ่ายชำระหนี้ภายนอก				50,000	-
มี.ค.	1	เงินสด		40,000	-		
		ทุน - โอบ		5,000	-		
		ทุน - เอื้อ		3,000	-		
		ทุน - อารี		2,000	-		
		สินทรัพย์ ขายสินทรัพย์ขาดทุน				50,000	-
		เจ้าหนี้		40,000	-		
		เงินสด จ่ายชำระหนี้ภายนอก				40,000	-
ก.ย.	1	เงินสด		120,000	-		
		สินทรัพย์				90,000	-
		ทุน - โอบ				15,000	-
		ทุน - เอื้อ				9,000	-
		ทุน - อารี				6,000	-
		ขายสินทรัพย์มีกำไร					
		เจ้าหนี้		50,000	-		
		เงินสด จ่ายชำระหนี้ภายนอก				50,000	-
		ทุน - โอบ		20,000	-		
		ทุน - เอื้อ		28,000	-		
		ทุน - อารี		22,000	-		
		เงินสด จ่ายคืนทุนครั้งที่ 1				70,000	-

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต	
25x2 ช.ค.	1	เงินสด		125,000	-	
		ทุน - โอบ		2,500	-	
		ทุน - เอื้อ		1,500	-	
		ทุน - อารี		1,000	-	
		สินทรัพย์			130,000	-
		ขายสินทรัพย์ขาดทุน				
		ทุน - โอบ		62,500	-	
		ทุน - เอื้อ		37,500	-	
		ทุน - อารี		25,000	-	
		เงินสด			125,000	-
จ่ายคืนทุน						

2.2 บัญชีทุนของหุ้นส่วนบางคนมีไม่พอรับผลขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการชำระบัญชีและจ่ายคืนทุนครั้งเดียวภายหลังจากสินทรัพย์ทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนได้ถูกจำหน่ายแล้ว โดยพิจารณาว่าผู้เป็นหุ้นส่วนมีเงินให้ห้างหุ้นส่วนกู้หรือไม่ ถ้ามีให้นำโอนบัญชีเงินกู้มาชดเชยบัญชีทุน แต่ถ้าไม่มีให้ผู้เป็นหุ้นส่วนที่มีบัญชีทุนติดลบหรือมียอดบัญชีทุนอยู่ด้านเครดิต นำเงินสดมาชดเชยให้ห้างหุ้นส่วน และหากไม่สามารถชำระได้ให้เฉลี่ยผลขาดทุนไปยังหุ้นส่วนที่เหลือต่อไป ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.2.1 บัญชีทุนของหุ้นส่วนบางคนมีไม่พอรับผลขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ และไม่มีบัญชีเงินกู้ในห้างหุ้นส่วน ดังนั้นในการทำงานชำระบัญชีจึงต้องเฉลี่ยผลขาดทุนไปให้ผู้เป็นหุ้นส่วนที่เหลือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4.7 ต่อไปนี้เป็นงบดุลของห้างหุ้นส่วนสามอา

ห้างหุ้นส่วนสามอา

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

สินทรัพย์			หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
เงินสด	10,000	-	หนี้สิน		
สินทรัพย์อื่น	340,000	-	เจ้าหนี้	140,000	-
			ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
			ทุน - อารุม	73,000	
			ทุน - อานน	72,000	
			ทุน - อาลย์	65,000	210,000
รวมสินทรัพย์	350,000	-	รวมหนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	350,000	-

ผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงแบ่งกำไรขาดทุนกันในอัตราส่วน 3 : 3 : 4 ต่อมาได้เลิกกิจการโดยขายสินทรัพย์เป็นงวด ๆ ในระหว่างปี 25x2 ดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 มกราคม จำหน่ายสินทรัพย์ราคา 200,000 บาท ได้เงิน 150,000 บาท

ครั้งที่ 2 วันที่ 18 มีนาคม จำหน่ายสินทรัพย์ราคา 80,000 บาท ได้เงิน 40,000 บาท

ครั้งที่ 3 วันที่ 1 กันยายน จำหน่ายสินทรัพย์ที่เหลือทั้งหมด ได้เงิน 100,000 บาท

ให้แสดงงบชำระบัญชีในการเลิกห้างหุ้นส่วนและบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป

ห้างหุ้นส่วนสามอ
งบชำระบัญชี
ณ วันที่ 1 กันยายน 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	สินทรัพย์		หนี้สิน	ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	เงินสด	อื่นๆ	หนี้สิน	ทุน- อารุม	ทุน- อานน	ทุน- อาลัย
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน				3/10	3/10	4/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	10,000	340,000	140,000	73,000	72,000	65,000
1 ม.ค. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	150,000	(200,000)	-	(15,000)	(15,000)	(20,000)
	160,000	140,000	140,000	58,000	57,000	45,000
จ่ายชำระหนี้สิน (หนี้ภายนอก)	(140,000)	-	(140,000)	-	-	-
ยอดคงเหลือ	20,000	140,000		58,000	57,000	45,000
จ่ายคืนทุน (งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 1)	(20,000)	-		(10,500)	(9,500)	-
	-	140,000		47,500	47,500	45,000
18 มี.ค. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	40,000	(80,000)		(12,000)	(12,000)	(16,000)
	40,000	60,000		35,500	35,500	29,000
จ่ายคืนทุน (งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 2)	(40,000)	-		(17,500)	(17,500)	(5,000)
	-	60,000		18,000	18,000	24,000
1 ก.ย. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลกำไร	40,000	(60,000)		(6,000)	(6,000)	(8,000)
	40,000			12,000	12,000	16,000
จ่ายคืนทุน	(40,000)			(12,000)	(12,000)	(16,000)

ห้างหุ้นส่วนสามอา
งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 1
ณ วันที่ 1 กันยายน 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	ทุน- อารุม	ทุน- อานน	ทุน- อาลัย
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน	3/10	3/10	4/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	58,000	57,000	45,000
สมมติว่าสินทรัพย์ที่เหลือขายไม่ได้ขาดทุน 140,000 บาท	(42,000)	(42,000)	(56,000)
	16,000	15,000	(11,000)
เฉลี่ยผลขาดทุนของอาลัยไปให้ผู้เป็นหุ้นส่วนที่เหลือ	(5,500)	(5,500)	11,000
จ่ายคืนทุน ครั้งที่ 1	10,500	9,500	-

ห้างหุ้นส่วนสามอา
งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 2
ณ วันที่ 1 กันยายน 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	ทุน- อารุม	ทุน- อานน	ทุน- อาลัย
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน	3/10	3/10	4/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	35,500	35,500	29,000
สมมติว่าสินทรัพย์ที่เหลือขายไม่ได้ขาดทุน 60,000 บาท	(18,000)	(18,000)	(24,000)
จ่ายคืนทุน ครั้งที่ 2	17,500	17,500	5,000

การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต
25x2 ม.ค.	เงินสด		150,000 -	
	ทุน - อารุม		15,000 -	
	ทุน - อานน		15,000 -	
	ทุน - อาลัย		20,000 -	
	สินทรัพย์			200,000 -
	ขายสินทรัพย์ขาดทุน			
	เจ้าหนี้		140,000 -	
	เงินสด			140,000 -
	จ่ายชำระหนี้			
	มี.ค.	ทุน - อารุม		10,500 -
ทุน - อานน			9,500 -	
เงินสด				20,000 -
จ่ายคืนทุนครั้งที่ 1				
เงินสด			40,000 -	
ทุน - อารุม			12,000 -	
ทุน - อานน			12,000 -	
ทุน - อาลัย			16,000 -	
สินทรัพย์				80,000 -
ขายสินทรัพย์ขาดทุน				
ทุน - อารุม		17,500 -		
ทุน - อานน		17,500 -		
ทุน - อาลัย		5,000 -		
เงินสด			40,000 -	
จ่ายคืนทุนครั้งที่ 2				

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต	
25x2 ก.ย.	1	เงินสด		40,000 -		
		ทุน - อารุม		6,000 -		
		ทุน - อานน		6,000 -		
		ทุน - อาลัย		8,000 -		
		สินทรัพย์ ขายสินทรัพย์ขาดทุน			60,000 -	
			ทุน - อารุม		12,000 -	
			ทุน - อานน		12,000 -	
			ทุน - อาลัย		16,000 -	
			เงินสด			40,000 -
			จ่ายคืนทุนครั้งสุดท้าย			

2.2.2 บัญชีทุนของหุ้นส่วนบางคนมีไม่พอรับผลขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ แต่มีบัญชีเงินกู้ในห้างหุ้นส่วน ดังนั้นในการทํางบชำระบัญชีจึงต้องโอนบัญชีเงินกู้ของผู้เป็นหุ้นส่วนมาชดเชยผลขาดทุนก่อนที่จะเฉลี่ยผลขาดทุนไปให้ผู้เป็นหุ้นส่วนที่เหลือ

ตัวอย่างที่ 4.8 จากตัวอย่างที่ 4.7 สมมติให้อาลัยมีบัญชีเงินกู้ในห้างหุ้นส่วน ต่อไปนี้เป็นงบดุลของห้างหุ้นส่วนสามอ

ห้างหุ้นส่วนสามอ
งบดุล
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

(หน่วย:บาท)

สินทรัพย์			หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
เงินสด	10,000	-	หนี้สิน		
สินทรัพย์อื่น	340,000	-	เจ้าหนี้	140,000	
			เงินกู้ - อาลัย	<u>10,000</u>	150,000
			ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
			ทุน - อารุม	73,000	
			ทุน - อานน	72,000	
			ทุน - อาลัย	<u>55,000</u>	200,000
รวมสินทรัพย์	<u>350,000</u>	-	รวมหนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		<u>350,000</u>

ผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงแบ่งกำไรขาดทุนกันในอัตราส่วน 3 : 3 : 4 ต่อมาได้เลิกกิจการโดยขายสินทรัพย์เป็นงวด ๆ ในระหว่างปี 25x2 ดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 มกราคม จำหน่ายสินทรัพย์ราคา 200,000 บาท ได้เงิน 150,000 บาท

ครั้งที่ 2 วันที่ 18 มีนาคม จำหน่ายสินทรัพย์ราคา 80,000 บาท ได้เงิน 40,000 บาท

ครั้งที่ 3 วันที่ 1 กันยายน จำหน่ายสินทรัพย์ที่เหลือทั้งหมด ได้เงิน 40,000 บาท

ให้แสดงบัญชีรายการในการเลิกห้างหุ้นส่วนและบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป

ห้างหุ้นส่วนสามอ
งบชำระบัญชี
ณ วันที่ 1 กันยายน 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	สินทรัพย์		หนี้สิน		ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
	เงินสด	อื่นๆ	หนี้สิน	เงินกู้ยืม	ทุน-อารุม	ทุน-อานน	ทุน- อาลัย
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน					3/10	3/10	4/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	10,000	340,000	140,000	10,000	73,000	72,000	55,000
1 ม.ค. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	150,000	(200,000)	-	-	(15,000)	(15,000)	(20,000)
	160,000	140,000	140,000	10,000	58,000	57,000	35,000
จ่ายชำระหนี้สิน (หนี้ภายนอก)	(140,000)	-	(140,000)	-	-	-	-
ยอดคงเหลือ	20,000	140,000		10,000	58,000	57,000	35,000
จ่ายคืนทุน(งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 1)	(20,000)	-		-	(10,500)	(9,500)	-
	-	140,000		10,000	47,500	47,500	35,000
18 มี.ค. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลขาดทุน	40,000	(80,000)		-	(12,000)	(12,000)	(16,000)
	40,000	60,000		10,000	35,500	35,500	19,000
จ่ายคืนทุน (งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 2)	(40,000)	-		(5,000)	(17,500)	(17,500)	-
	-	60,000		5,000	18,000	18,000	19,000
1 ก.ย. จำหน่ายสินทรัพย์และแบ่งผลกำไร	40,000	(60,000)		-	(6,000)	(6,000)	(8,000)
	40,000			5,000	12,000	12,000	11,000
จ่ายชำระเงินกู้ - อาลัย	(5,000)			(5,000)	-	-	-
	35,000				12,000	12,000	11,000
จ่ายคืนทุน	(35,000)				(12,000)	(12,000)	(11,000)

ห้างหุ้นส่วนสามอา
งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 1
ณ วันที่ 1 กันยายน 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	เงินคู่-อาลัย	ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
		ทุน- อารุม	ทุน- อานน	ทุน- อาลัย
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน		3/10	3/10	4/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	10,000	58,000	57,000	35,000
โอนเงินคู่-อาลัย ไปบัญชีทุน-อาลัย	(10,000)	-	-	10,000
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี		58,000	57,000	45,000
สมมติว่าสินทรัพย์ที่เหลือขายไม่ได้ขาดทุน 140,000 บาท		(42,000)	(42,000)	(56,000)
		16,000	15,000	(11,000)
เฉลี่ยผลขาดทุนของอาลัยไปให้ผู้เป็นหุ้นส่วนที่เหลือ		(5,500)	(5,500)	11,000
จ่ายคืนทุน ครั้งที่ 1		10,500	9,500	-

ห้างหุ้นส่วนสามอา
งบประกอบการจ่ายคืนทุนครั้งที่ 2
ณ วันที่ 1 กันยายน 25x2

(หน่วย:บาท)

รายการ	เงินคู่-อาลัย	ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
		ทุน- อารุม	ทุน- อานน	ทุน- อาลัย
อัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน		3/10	3/10	4/10
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี	10,000	35,500	35,500	19,000
	(10,000)			10,000
ยอดคงเหลือก่อนการชำระบัญชี		35,500	35,500	29,000
สมมติว่าสินทรัพย์ที่เหลือขายไม่ได้ขาดทุน 60,000 บาท		(18,000)	(18,000)	(24,000)
จ่ายคืนทุน ครั้งที่ 2		17,500	17,500	5,000

จากงบจ่ายคืนทุนครั้งที่ 2 ทุน - อาลัยได้รับคืน 5,000 บาท แต่เนื่องจากสิทธิที่ได้รับคืนทุน มีส่วนหนึ่งมาจากเงินกู้ - อาลัย ดังนั้นในการจ่ายคืนทุนจึงต้องนำไปจ่ายชำระหนี้ คือ เงินกู้ ก่อน ถ้ามีเงินเหลือจึงจะนำมาจ่ายคืนทุนได้

การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต	เครดิต
25x2 ม.ค.	เงินสด		150,000 -	
	ทุน - อารุม		15,000 -	
	ทุน - อานน		15,000 -	
	ทุน - อาลัย		20,000 -	
	สินทรัพย์			200,000 -
	ขายสินทรัพย์ขาดทุน			
	เจ้าหนี้		140,000 -	
	เงินสด			140,000 -
	จ่ายชำระหนี้			
	ทุน - อารุม		10,500 -	
ทุน - อานน		9,500 -		
เงินสด			20,000 -	
จ่ายคืนทุนครั้งที่ 1				
มี.ค.	18 เงินสด		40,000 -	
	ทุน - อารุม		12,000 -	
	ทุน - อานน		12,000 -	
	ทุน - อาลัย		16,000 -	
	สินทรัพย์			80,000 -
	ขายสินทรัพย์ขาดทุน			

สมุดรายวันทั่วไป

วันที่		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต
25x2 มี.ค.	18	ทุน - อารุม		17,500 -	
		ทุน - อานน		17,500 -	
		เงินกู้ - อาลัย เงินสด		5,000 -	40,000 -
ก.ย.	1	จ่ายคืนทุนครั้งที่ 2			
		เงินสด		40,000 -	
		ทุน - อารุม		6,000 -	
		ทุน - อานน		6,000 -	
		ทุน - อาลัย สินทรัพย์		8,000 -	60,000 -
		ขายสินทรัพย์ขาดทุน			
		ทุน - อาลัย เงินสด		5,000 -	5,000 -
จ่ายชำระเงินกู้ - อาลัย					
		ทุน - อารุม		12,000 -	
		ทุน - อานน		12,000 -	
		ทุน - อาลัย เงินสด		11,000 -	35,000 -
		จ่ายคืนทุนครั้งสุดท้าย			

สรุป

การเลิกห้างหุ้นส่วน เป็นการเลิกการประกอบการค้าโดยสิ้นเชิงโดยการจำหน่ายสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อนำเงินไปชำระหนี้สินและจ่ายคืนทุนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนต่อไป และต้องทำงบชำระบัญชี ซึ่งจัดทำโดยผู้ชำระบัญชีที่แต่งตั้งขึ้นจากผู้เป็นหุ้นส่วนในการเลิกกิจการ เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย การชำระบัญชี เป็นขั้นตอนของการเลิกห้างหุ้นส่วน มี 2 วิธี คือ การชำระบัญชีและจ่ายคืนทุนครั้งเดียวภายหลังจากสินทรัพย์ทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนได้ถูกจำหน่ายแล้ว และการชำระบัญชีและจ่ายคืนทุนเป็นงวด ๆ ก่อนสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนจะจำหน่ายได้หมด ซึ่งมีขั้นตอน 4 ขั้นตอนในการชำระบัญชี ได้แก่ จำหน่ายสินทรัพย์ทั้งหมดของห้างหุ้นส่วน และแบ่งผลกำไรขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ไปยังบัญชีทุนของผู้เป็นหุ้นส่วน จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี จ่ายชำระหนี้สินของห้างหุ้นส่วนซึ่งต้องชำระหนี้ภายนอกก่อนแล้วจึงชำระหนี้ภายใน และจ่ายเงินสดคืนทุนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วน

การชำระบัญชีและจ่ายคืนทุนครั้งเดียวภายหลังจากสินทรัพย์ทั้งหมดของห้างหุ้นส่วน ได้ถูกจำหน่ายแล้ว มีหลักในการชำระบัญชี โดยจะต้องขายสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมด กำไรหรือขาดทุนจากการขายสินทรัพย์นั้นจะต้องนำมาแบ่งให้กับผู้เป็นหุ้นส่วนตามอัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุน แล้วจึงจ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีรวมทั้งจ่ายชำระหนี้ภายนอกที่มีอยู่ให้หมดก่อน จึงจ่ายชำระหนี้ภายในเงินที่เหลือจึงจ่ายคืนทุนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนตามส่วนที่จะได้รับ

การชำระบัญชีและจ่ายคืนทุนเป็นงวด ๆ ก่อนสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนจะจำหน่ายได้หมด มีหลักในการจ่ายคืนทุนคล้ายกับการจ่ายเงินสดคืนทุนงวดเดียว แต่แตกต่างกันตรงสินทรัพย์ที่มีอยู่นั้นไม่สามารถขายครั้งเดียวได้หมด ดังนั้นในการขายแต่ละงวดการชำระบัญชียังคงปฏิบัติเหมือนเดิม และจะคืนทุนทุกครั้งที่จ่ายชำระหนี้ภายนอกหมดแล้วมีเงินสดเหลืออยู่ โดยในการคืนเงินแต่ละงวดต้องทำงบประกอบการจ่ายคืนทุน โดยสมมติว่าสินทรัพย์ที่เหลืออยู่ขายไม่ได้ ถือเป็นส่วนขาดทุนแล้วเฉลี่ยผลขาดทุนไปยังบัญชีทุนของผู้เป็นหุ้นส่วน ซึ่งจะจ่ายคืนทุนให้เฉพาะผู้ที่มียอดเครดิตในบัญชีทุนเท่านั้น

แบบฝึกหัดท้ายบท

1. การเลิกห้างหุ้นส่วน หมายถึงอะไรทำได้วิธีอะไรบ้าง
2. ผู้ชำระบัญชีเกี่ยวข้องกับการเลิกห้างหุ้นส่วนอย่างไร
3. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1055 1056 และ 1057 กล่าวถึงเหตุผลในการเลิกห้างหุ้นส่วนโดยสรุปมีอะไรบ้าง
4. แอน ต่าย นก เป็นหุ้นส่วนกันร่วมกันจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนสามพี่น้อง แบ่งกำไรขาดทุนเท่ากันได้ประกอบการค้าร่วมกันมาเป็นเวลาหลายปี ต่อมาเศรษฐกิจของประเทศไม่ดีทำให้ห้างหุ้นส่วนสามพี่น้องประสบกับปัญหาขาดทุน จึงตกลงเลิกกิจการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 25x1 หลังจากปิดบัญชีครึ่งปี หาผลการดำเนินงานแล้วบุคคลของห้างหุ้นส่วนปรากฏดังนี้

ห้างหุ้นส่วน สามพี่น้อง

งบดุล

ณ วันที่ 30 มิถุนายน 25x1

(หน่วย:บาท)

สินทรัพย์	หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน		
สินทรัพย์หมุนเวียน	หนี้สินหมุนเวียน		
เงินสด	60,000	เจ้าหนี้	100,000
ลูกหนี้ (สุทธิ)	140,000	ตั๋วเงินจ่าย	<u>40,000</u> 140,000
สินค้าคงเหลือ	100,000	เงินกู้ – แอน	10,000
ลูกหนี้และเงินให้กู้ยืมแก่ผู้เป็นหุ้นส่วน		เงินกู้ – ต่าย	<u>30,000</u> 40,000
กระแสวน – นก	20,000	ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์		ทุน – แอน	180,000
สินทรัพย์ถาวร (สุทธิ)	<u>400,000</u>	ทุน – ต่าย	180,000
		ทุน – นก	<u>180,000</u> <u>540,000</u>
	<u>720,000</u>		<u>720,000</u>

ผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการขายสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งสิ้นในครั้งเดียวได้เงินสุทธิ 340,000 บาท เสียค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีจำนวน 30,000 บาท

- ให้ทำ
1. งบชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนสามพี่น้อง ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 25x1
  2. บันทึกรายการเกี่ยวกับการชำระบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป

5. ดี จัง และเลอ เป็นหุ้นส่วนกัน แบ่งกำไรขาดทุนกัน 50% 30% และ 20% ตามลำดับ ห้างหุ้นส่วนได้ปิดบัญชีทุกวันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี ต่อมาทั้งสามคนมีความเห็นสอดคล้องกันที่จะเลิกกิจการห้างหุ้นส่วนรวมการค้ำในวันที่ 31 กรกฎาคม 25x2 งบดุลในวันนี้ปรากฏดังนี้

ห้างหุ้นส่วน สามการค้ำ

งบดุล

ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 25x2

(หน่วย : บาท)

สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	
เงินสด	37,500	เจ้าหนี้	54,000
สินทรัพย์ (สุทธิ)	500,000	ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	3,500
		เงินกู้ – ดี	24,000
		เงินกู้ – จัง	16,000
		ทุน – ดี	120,000
		ทุน – จัง	150,000
		ทุน – เลอ	<u>170,000</u>
	<u>537,500</u>		<u>537,500</u>

ห้างหุ้นส่วนได้ดำเนินการขายสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมดได้ 370,000 บาท โดยเสียค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการเป็นเงิน 13,000 บาท

- ให้ทำ
1. งบชำระบัญชี วันที่ 31 กรกฎาคม 25x1
  2. บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปเกี่ยวกับการชำระบัญชี

7. เจ พลอย พี เป็นหุ้นส่วนกันแบ่งกำไรขาดทุนกันในอัตราส่วน 3 : 2 : 5 ได้ร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามหลาน มาเป็นเวลาหลายปี การดำเนินงานในระยะหลัง ๆ ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงได้ตกลงร่วมกันที่จะเลิกกิจการในวันที่ 31 ธันวาคม 25x3 โดยมีบุคคลปรากฏดังนี้

ห้างหุ้นส่วน สามหลาน

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x3

(หน่วย : บาท)

สินทรัพย์

เงินสด		30,000
ตัวเงินรับ		120,000
ลูกหนี้	90,000	
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	<u>9,000</u>	81,000
สินค้า		129,000
อาคาร	550,000	
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม - อาคาร	<u>110,000</u>	<u>440,000</u>
		<u>800,000</u>

หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน

เจ้าหนี้การค้า		86,000
เจ้าหนี้เงินกู้		300,000
เงินกู้ - พลอย		14,000
ทุน - เจ	100,000	
ทุน - พลอย	60,000	
ทุน - พี	<u>240,000</u>	<u>400,000</u>
		<u>800,000</u>

ห้างหุ้นส่วนได้ดำเนินการขายสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมดภายในวันเดียวได้เงินสดทั้งสิ้น 400,000 บาท จึงได้ดำเนินตามขั้นตอนของการชำระบัญชี มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจำนวน 20,000 บาท ปรากฏว่า พลอยสามารถนำเงินสดมาชำระส่วนขาดของตนได้ แต่ เจ ไม่สามารถนำเงินมาชำระส่วนขาดได้ เพราะเป็นบุคคลมีหนี้สินส่วนตัว

- ให้ทำ
1. งบชำระบัญชีในวันเลิกกิจการห้างหุ้นส่วน
  2. บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป

8. ต่อไปนี้เป็นงบดุลก่อนการเลิกห้างหุ้นส่วนสามต่อ ณ วันที่ 31 มีนาคม 25x3 ซึ่งมีนายต่อนายเตน และนายเต่า เป็นหุ้นส่วนกันแบ่งกำไรขาดทุนในอัตราส่วน 2 : 3 : 4

ห้างหุ้นส่วน สามต่อ

งบดุล

ณ วันที่ 31 เมษายน 25x3

(หน่วย : บาท)

สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	
เงินสด	100,000	เจ้าหนี้	180,000
สินทรัพย์อื่น ๆ (สุทธิ)	400,000	เงินกู้ – นายเตน	20,000
		ทุน – นายต่อ	20,000
		ทุน – นายเตน	120,000
		ทุน – นายเต่า	<u>160,000</u>
	<u>500,000</u>		<u>300,000</u>
			<u>500,000</u>

ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งสามได้ตกลงเลิกกิจการเมื่อวันที่ 3 เมษายน 25x3 โดยการขายสินทรัพย์และจ่ายคืนทุนเป็นงวดและกรณีหุ้นส่วนคนใดมียอดทุนคงเหลือทางด้านเดบิตสามารถนำเงินมาชำระส่วนขาดได้ การขายสินทรัพย์มีดังนี้

วันที่ 5 พฤษภาคม ขายสินทรัพย์มูลค่า 100,000 บาท ได้เงิน 118,000 บาท

วันที่ 20 พฤษภาคม ขายสินทรัพย์ที่เหลือได้เงิน 274,000 บาท

- ให้ทำ
1. งบแสดงการชำระบัญชี
  2. แสดงการคำนวณการจ่ายคืนทุน
  3. บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป

9. เรียง ราชู รวย รอง เป็นหุ้นส่วนกัน ดำเนินกิจการค้าเป็นห้างหุ้นส่วน ร่ำรวย โดยประสบผลสำเร็จในการค้าด้วยดีเสมอมา ต่อมาปรากฏว่าเรียง และ ราชู ไม่สามารถร่วมดำเนินการค้าในห้างหุ้นส่วนได้อีกต่อไป หุ้นส่วนทั้งสองจึงได้ตกลงเลิกกิจการห้างหุ้นส่วนในวันที่ 1 กันยายน 25x3 โดยมียอดคงเหลือของบัญชีสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน ดังนี้

สินทรัพย์สุทธิ	348,000
หนี้สิน	100,000
เงินกู้ - เรียง	20,000
ทุน - เรียง	54,000
ทุน - ราชู	100,000
ทุน - รวย	42,000
ทุน - รอง	44,000

ห้างหุ้นส่วนได้ดำเนินการขายสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมด ยกเว้นเงินสด จำนวน 12,000 บาท ทุกครั้งที่มีการขายสินทรัพย์ได้ดำเนินการคืนทุนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนเท่าที่มีเงินสดอยู่ โดยมีรายละเอียดของการขายสินทรัพย์ในแต่ละครั้งดังนี้

วันที่ขายสินทรัพย์	ราคาสินทรัพย์ตามบัญชี	จำนวนเงินที่ขายได้
1 ก.ย. 25x3	168,000	108,000
20 ต.ค. 25x3	140,000	100,000
7 พ.ย. 25x3	32,000	24,000
31 ธ.ค. 25x3	8,000	2,000

ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดได้ตกลงแบ่งกำไรขาดทุนกันดังนี้ คือ เริง 20% ราษฎร์ 40% วย
10% และ รong 30%

- ให้ทำ :
1. งบชำระบัญชี ในการเลิกกิจการของห้างหุ้นส่วน
  2. แสดงการคำนวณการจ่ายคืนทุนในแต่ละครั้ง
  3. บันทึกรายการเลิกกิจการห้างหุ้นส่วนในสมุดรายวันทั่วไป

10. แด จัง กิม เป็นหุ้นส่วนกันแบ่งกำไรขาดทุน ในอัตรา 1 : 2 : 2 ได้ตกลงที่จะเลิกกิจการเมื่อ
วันที่ 1 ตุลาคม 25x3 งบดุลก่อนเลิกกิจการมีดังนี้

ห้างหุ้นส่วนเกาหลี

งบดุล

ณ วันที่ 1 ตุลาคม 25x3

(หน่วย : บาท)

สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน	
เงินสด	114,000	เจ้าหนี้การค้า	51,400
ลูกหนี้	50,000	ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	8,600
หัก ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ <u>10,000</u>	40,000	กระแสทุน – แด	40,000
สินค้าคงเหลือ	89,000	กระแสทุน – จัง	32,000
ที่ดิน	180,000	กระแสทุน – กิม	<u>48,000</u> 120,000
อาคาร	250,000	ทุน – แด	110,000
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม <u>75,000</u>	175,000	ทุน – จัง	180,000
อุปกรณ์สำนักงาน	70,000	ทุน – กิม	<u>170,000</u> 460,000
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม <u>28,000</u>	<u>42,000</u>		
	<u>640,000</u>		<u>640,000</u>

ผู้เป็นหุ้นส่วนได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีเสียค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีจำนวน 4,000 บาท
โดยดำเนินการขายสินทรัพย์และจ่ายคืนทุนทุกครั้งที่มีการขายสินทรัพย์ดังนี้

พ.ค. 5 ขายที่ดินอาคารและอุปกรณ์ได้เงิน 220,000 บาท เสียค่านายหน้า 5%

ม.ย. 25   จ่ายชำระหนี้ภายนอก

ก.ค. 11   เก็บเงินจากลูกหนี้ได้ทั้งหมดส่วนสินค้าขายได้เงิน 30,000 บาท

ให้ทำ

1. จบบชาระบัญชี
2. แสดงการคำนวณการจ่ายคืนทุนในแต่ละงวด
3. บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป